

Список використаних джерел:

1. Актуальність використання методів прогнозування в розробці системи управління роздрібною торгівлею [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/tech/21nov2017/129.pdf>
2. Автоматизовані системи управління обробки інформації в торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua-referat.com/Автоматизовані_системи_управління_обробки_інформації_в_торгівлі
3. Роль інформаційних систем в управлінні сучасними організаціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studopedia.org/13-89590.html>
4. Структурна і функціональна організація АІС і АІТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://um.co.ua/5/5-9/5-96730.html>
5. Моделі Уілсона управління запасами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/emodel/3c0b65625a3ad68a5d53b88521206d26_0.html

Кофлюк І.М.

інженер,

Львівський національний університет

імені Івана Франка

ЗМІНА МОРФОЛОГІЇ ПОВЕРХНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ КАТОДОЛЮМІНЕСЦЕНЦІЇ ТОНКИХ ПЛІВОК $Y_2O_3:Eu$ ПРИ ЗРОСТАННІ КОНЦЕНТРАЦІЇ АКТИВАТОРА

Тонкі плівки металооксидних матеріалів, леговані рідкісноземельними іонами (РЗІ), є ключовими елементами сучасних пристроїв генерації, передачі та керування оптичними сигналами. Серед таких рідкісноземельних матеріалів особливе місце займає $Y_2O_3:Eu$, який вже пройшов етап дослідження і серійно випускається як люмінофор. Комбінація малих розмірів кристалічних частинок і наявність легуючої домішки – іона Eu^{3+} забезпечує рівномірне покриття екрана при нанесенні тонких плівок $Y_2O_3:Eu^{3+}$, які складаються з нанокристалічних зерен, покращує ефективність і стабільність люмінесценції та сприяє розширенню потенційних областей застосування [1].

Тонкі плівки $Y_2O_3:Eu$, товщиною 0.2–1.0 мкм, були отримані ВЧ іонно-плазмовим розпиленням в атмосфері 100% кисню або 100% аргону. Концентрація активатора змінювалася в межах від 1.0 до 7.5 мол.%. Після нанесення плівок проводилася їх термообробка на повітрі при температурі 950–1050⁰С. Встановлено, що при ВЧ іонно-плазмовому напиленні тонких плівок $Y_2O_3:Eu$ збільшення концентрації активатора в межах 1.0–5.0 мол.% призводить до суттєвого збільшення розмірів кристалітів, які формують плівку від 15.9 до 352.9 нм відповідно.

На основі проведених вимірювань, встановлено, що в спектрах катодолюмінесценції плівок $Y_2O_3:Eu$ наявні вузькі смуги свічення, зумовлені внутрішньоцентровими переходами між електронними оболонками іона

активатора Eu^{3+} . Максимальний вихід катодолюмінесценції в досліджуваних плівках, нанесених в атмосфері аргону і кисню, спостерігається при концентрації активатора 5 мол. %. При подальшому збільшенні концентрації Eu^{3+} спостерігається концентраційне гасіння.

При описі спектру люмінесценції $\text{Y}_2\text{O}_3:\text{Eu}$ часто використовується так зване «асиметричне співвідношення» I_{612}/I_{596} інтенсивностей піків люмінесценції в області 612 та 596 нм, що відповідає відношенню числа катіонів Eu^{3+} у відповідних станах локальної симетрії $N_{C_2}/N_{C_{3i}}$. [2–4]. Для іонів Y^{3+} в матриці Y_2O_3 відношення $N_{C_2}/N_{C_{3i}}$ в рівноважному стані в ідеальній ґратці 3:1. При рівномірному заміщенні іонами Eu^{3+} іонів Y^{3+} ми повинні були б отримати близький результат. Проте в тонких плівках $\text{Y}_2\text{O}_3:\text{Eu}$ дане співвідношення має набагато більше значення, величина якого залежить від концентрації домішки активатора. Зокрема, зростання концентрації Eu^{3+} від 1.0 до 7.5 мол.% призводить до зростання даного співвідношення від 8.6 до 11.4.

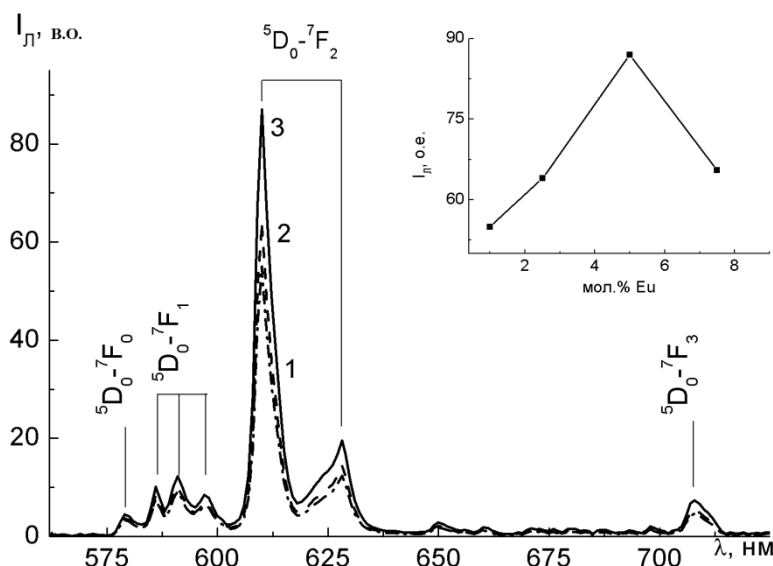
Таблиця 1

Середні розміри зерен, площі кристалітів і «асиметричне співвідношення» I_{612}/I_{596} в тонких плівках $\text{Y}_2\text{O}_3:\text{Eu}$

Концентрація активатора Eu^{3+} , мол. %	Метод отримання	Середній розмір зерна, нм	Середня площа кристалітів, нм ²	«Асиметричне співвідношення» I_{612}/I_{596}
1.0	Дискретне випаровування	15.7	242	
1.0	ВЧ-розпилення	15.9	307	8.6
2.5	ВЧ-розпилення	43.1	8027	9.2
5.0	ВЧ-розпилення	352.9	111157	10.2
7.5	ВЧ-розпилення			11.4

На основі аналізу форми спектрів катодолюмінесценції встановлено, що при збільшенні концентрації активатора у свіченні катодолюмінесценції зростає відносний внесок свічення іонів Eu^{3+} у вузлах кристалічної решітки Y_2O_3 з точковою симетрією C_2 відносно вузлів з точковою симетрією C_{3i} .

Використання різних енергій збудження показало, що при збільшенні енергії бомбардуючих електронів, тобто при зростанні глибини їх проникнення у тонку плівку $\text{Y}_2\text{O}_3:\text{Eu}$ у свіченні зростає відносний вклад свічення іонів Eu^{3+} у вузлах C_2 відносно вузлів C_{3i} .

Рис. 1. Спектри КЛ тонких плівок $Y_2O_3:Eu$ при концентрації активатора 1 мол. % (1), 2.5 мол. % (2) і 5 мол. % (3)

Параметри імпульсів електронного опромінення: густина струму електронного променя $j=5 \times 10^{-2}$ А/м²; тривалість імпульсів 5×10^{-4} с; пауза між імпульсами 0.1; енергія збуджуючих електронів 5 кеВ. На вставці залежність інтенсивності ${}^5D_0-{}^7F_2$ переходу в спектрах КЛ тонких плівок $Y_2O_3:Eu$ від концентрації активатора

Список використаних джерел:

1. N. Yamamoto, Cathodoluminescence (Croatia: InTech: 2012).
2. Т.А. Помелова, В.В. Баковец, И.В. Корольков, О.В. Антонова, И.П. Долговесова. Физ. тверд. тела, 56, № 12 (2014). 2410 – 2419.
3. R.M. Krsmanović, Ž. Antić, M.G. Nikolić, M. Mitrić, M.D. Dramićanin. Ceram. Int., 37, № 2, (2011). 525 – 531.
4. H. Shi, X.-Y. Zhang, W.-L. Dong, X.-Y. Mi, N.-L. Wang, Y. Li, H.-W. Liu. Chin. Phys. B, 25, № 4 (2016). 047802 (1–5).

Лемешко Б.О., Юраш А.П.

студенти;

Канюка О.Ф.

викладач,

*Національний технічний університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ЕЛЕКТРОННА СИСТЕМА ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗДОБУТИХ СТУДЕНТАМИ ЗНАНЬ

Інформаційні науки в сучасному світі є невід'ємною частиною життя людини і охоплюють практично всі сфери життя держави. Серед таких є і військова сфера. ІТ технології дають змогу покращити теоретичні навички та